

Рецензії та огляди



Голиш Г.М. Кризь роки й епохи. Історія і сучасність Чапаєвської школи. – Черкаси: „Вертикаль”, видавець ПП Кандич С.Г., 2010. – 284 с.: іл.

У сучасних умовах вивчення історії рідного краю є дієвим засобом громадянсько-патріотичного виховання, формування національно-історичної свідомості та державницьких переконань молодого покоління. У цьому контексті особливого значення набуває студіювання історії такої важливої сфери суспільного життя, як шкільна освіта.

Тому цілком обгрунтованим видається звернення до цієї проблеми дослідника регіональної історії Г. Голиша. На прикладі історії однієї із сільських шкіл Черкащини він простежує і характеризує основні етапи функціонування шкільної ланки освіти в українському селі, починаючи від середини XIX ст. і до сучасності. Підготовлена і видана ним книга є наслідком тривалої в часі і значної за обсягом дослідницько-пошукової роботи.

Автору вдалося всебічно висвітлити практично усі сторони шкільного життя – організацію навчально-виховного процесу та позакласної роботи, підбір педагогічних кадрів та підтримання в належному стані матеріально-технічної бази Чапаєвської школи. Багаторічна робота Г. Голиша у її колективі допомогла висвітлити минуле і сучасне школи з глибоким професійним знанням справи, уникнути неточностей і поверховості.

Грунтовний аналіз генези нормативно-правової бази сільської освіти та її практичне застосування на прикладі конкретної школи має неабияке наукове значення, оскільки дає достовірний матеріал для узагальнень і висновків щодо історії організації усій шкільній освіті в Україні. Цим самим автор спростовує зневажливе ставлення окремих науковців до краєзнавчих досліджень.

Об’єктивність та різнобічність дослідження забезпечила доволі розлога джерельна база, на якій воно виконане. Її основу становлять архівні матеріали центральних та регіональних сховищ, стародруки, медійна інформація, наративні джерела. Важливим вбачається широке використання автором матеріалів анкетувань, інтерв’ю, спогадів очевидців, листів та інших джерел „усної історії”, які розкривають особливості повсякденного шкільного життя, що в сучасній історіографії визначено одним з пріоритетних дослідницько-пізнавальних векторів. Дають наочне уявлення про шкільну повсякденність і суттєво доповнюють та збагачують книгу фотоілюстрації як сюжетного, так і портретного плану (їх подано понад 350).

Достовірність наведеної в книзі інформації переконливо засвідчують бібліографічні посилання (понад 700). Доречними видаються і вміщені у рецензованій праці допоміжно-інформаційні матеріали: статистичні викладки, іменний (понад 800 імен) та географічний покажчики, хронологічна таблиця, розлогі анотації російською та англійською мовами, що є добрим прикладом для авторів науково-популярних видань. Книга відрізняється

літературною мовою. Стиль подачі матеріалу емоційний, що робить видання доступним і цікавим для масового читача.

Крім науково-пізнавального, книга має і виховне значення, оскільки в ній відображено подвижницьку працю багатьох поколінь сільських вчителів, які в складних умовах різного часу сумлінно виконували свій професійний і громадянський обов’язок, даючи освіту сільським дітям. Підтвердженням кропіткої роботи вчителів школи є високий рівень знань випускників, що дало їм змогу успішно продовжувати навчання у вищих навчальних закладах. Значна частина з них, за переконливими матеріалами книги, посіли помітне місце в різних сферах суспільного життя.

Видання має значну наукову і практичну цінність, оскільки розкриває на регіональному рівні актуальну тему, а сам зміст і наведені в ній факти будуть слугувати вихованню у молоді почуття патріотизму та прагнення примножити кращі традиції національної освіти. Воно наперед стане в пригоді шкільним учителям, викладачам вищих навчальних закладів, а також студентам, зокрема тим, хто опановує педагогічний фах.

Ніскільки не применшуючи здійсненої автором роботи, варто зауважити, що рецензована книга не позбавлена певних недоліків. Зокрема, в окремих її структурних частинах віддана перевага описовості, тому їй бракує глибини аналізу та узагальнень. Очевидно, через вузькість джерельної бази автору вдалося реконструювати ранню історію школи хіба що на рівні припущень і подачі загальних відомостей.

У цілому ж автору вдалося досягти поставлених дослідницьких завдань. Належний науковий та публіцистичний рівень книги відповідає вимогам до видань такого типу і безумовно дає всі підстави для її позитивної оцінки. Книга Г. Голиша є вагомим внеском в українську історіографію дослідження історії освіти в її регіональному зрізі.

Василь Мельниченко

Перехрест О.Г. Українське село в 1941 – 1945 рр.: соціально-економічне становище – Черкаси: Видавничий відділ ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011.

Історія Другої світової війни як багатомірною і надзвичайно складною явища ось уже упродовж понад шести десятиліть посідає одне з чільних місць у історико-дослідницьких студіях вітчизняних та зарубіжних науковців. Творчий доробок істориків різних країн і поколінь з цієї проблематики є справді вражаючим: його репрезентують тисячі монографій, збірників статей. Та, попри наявність значної кількості таких праць, цей чи не найтрагічніший період новітньої історії України залишає ще значне поле непізнаного. Однією з важливих тематичних ніш означеної проблематики, є, безперечно, історія українського села доби страшного суспільно-